

NAPRATEN OVER HET CONGRES IN KOPENHAGEN

Het tweede congres van de Unitas Malacologica Europaea behoort al weer tot het verleden. Voor wie de internationale malacologische tijdrekening in september 1959 te Amsterdam begon, was dit het derde. Maar wij willen niet chauvinistisch zijn. Het jubileumcongres van de N.M.V. verschilde in opzet en karakter toch wel duidelijk van de grote congressen van Londen 1962 en Kopenhagen 1965.

Persoonlijk vind ik het Kopenhaagse congres alleen al daar om bijzonder geslaagd, omdat Pluvius er niet aan deelnam. Het was opeens verrassend mooi zomerweer. Dat maakte de verleiding om de groene velden boven de harde collegebanken te verkiezen soms wel erg groot. Ik beken, dat ik voor deze verleiding enkele keren bezweken ben en ik besef dan ook heel goed, dat ik niet bepaald de beste verslaggever van het congres zou kunnen zijn. Dat is overigens een taak, die ik liever aan de pen van de redacteur C.B. over laat, om mijzelf tot enkele kanttekeningen te beperken.

De gastheer van het congres vestigde er in zijn begroetingstoespraak die een beetje een "oratio pro domo" was (met domus is hier bedoeld het fraaie nieuwe gebouw van het Zoölogisch Museum te Kopenhagen waarop hij als directeur bepaald trots mag zijn) de aandacht op, dat er in alle zoölogische musea een wanverhouding bestaat tussen de hoeveelheden bewerkt en onbewerkt materiaal. Als ik hem goed begrepen heb, zouden zoölogen liever nieuw materiaal verzamelen dan het oude bewerken. Een nabeve buitenstaander als ik verwachtte daarop, dat het UME-bestuur, blij verast met dit nieuwe gezichtspunt, alle excursies zou annuleren en eenstemmig zou besluiten, de congressisten eens eventjes aan het werk te zetten om zo spoedig mogelijk die legendarische achterstand der musea in te halen. Neen, daar was geen sprake van. De enige gedachte was: nog méér verzamelen! Enfin, misschien breekt er nog wel eens een rustige tijd aan, waarin expedities naar de reserves der musea georganiseerd worden om de daar sinds mensenheugenis sluimerende schatten te herontdekken.

De Unitas Malacologica Europaea verheugt zich in een groeiende belangstelling. Een jaar na oprichting waren er reeds meer dan 100 leden en corresponderende leden ingeschreven. Uit 20 landen. Nederland is in deze lijst vertegenwoordigd met 9 leden. Op het congres te Kopenhagen werden niet minder dan 35 nieuwe leden geïnstal-

leerd. "Installeren" is wel een beetje zwaar woord. De plechtigheid bestond namelijk hierin, dat de voorzitter de namen der aspirant-leden voorlas en de instemming der vergadering vroeg. Waarop ieder zweeg, hetgeen terecht werd opgevat als instemming. Zal er ooit wel eens iemand zijn vinger opsteken om te protesteren tegen inschrijving van de heer X? En op grond waarvan zou hij bezwaren kunnen koesteren? Het ergste misdrijf dat een malacoloog kan begaan, is, dunkt mij, opzettelijk gegevens vervalsen. Maar zo iemand zou als boetedoening eerder een dubbele contributie moeten betalen dan genereus van contributiebetalingsuitgesloten worden. Hierin voorzien echter de statuten niet. Volgens Bartjes zou de installatie-formaliteit dus eigenlijk achterwege kunnen blijven en zou de U.M.E. kunnen volstaan met simpelweg ieder als lid in te schrijven, die zich als zodanig aanmeldt en zijn contributie betaalt.

Er is wel een beetje gemopperd over de parasitologen. - "Waarom moest het malacologencongres aan het symposium der parasitologen gekoppeld worden?" - "Waarom moest de U.M.E. voor een ander karretje gespannen worden?" - "Die mensen zijn anders dan wij", enzovoort. Ja, voor sommige malacologen is de parasitoloog een verdacht wezen met een hybridisch denkraam. Zijn belangstelling voor de mollusk zou secundair zijn, omdat zijn liefde primair de parasiet zou gelden. Als de parasiet het in zijn hoofd zou halen - in het atoomtijdperk staat men voor niets -, voortaan niet meer de mollusk, maar bijvoorbeeld de chimpansee als tussengastheer te verkiezen, dan zouden de parasitologen, aldus de boze tongen, "ons" volkomen de rug toedraaien en massaal anthropologencongressen gaan bevolken. Dat nu is een karaktertrek dat de orthodoxe malacoloog bepaald niet apprecieert.

Persoonlijk ben ik het er natuurlijk mee eens, dat een malacologencongres een zelfstandige manifestatie moet zijn en niet de indruk moet wekken, te willen parasiteren op een ander congres, ook al zouden wij door die zelfstandigheid maar de helft van het aantal deelnemers boeken. Aan de andere kant moet men niet vergeten, dat malacologie-puur in deze utilitaire wereld niet tot het verlenen van vette reisbeurzen inspireert, en dat een medisch of parasitologisch vernisje aan een congres de potentiële subsidiegevers aanstonds milder blijkt te stemmen. Laten wij daarom niet te streng zijn in de veroordeling van de in Kopenhagen gevolgde congres-taktiek.

Zelf ben ik de laatste om ook maar iets ten kwade van de parasitologen te zeggen. Geen gewoon malacoloog heeft de moed in de tropen zoetwatermollusken te verzamelen uit vrees voor besmetting door Bilharzia en consorten. Maar parasitologen schijnen hiervoor immuun te zijn. Zonder hun activiteit zou ik nooit zoveel studiemateriaal van het genus Pisidium van het Zuidelijk Halfrond onder ogen gekregen hebben. Dat, bij voorbeeld, de Pisidiumfauna van Natal en Thailand nu beter bekend is dan die van Friesland, is te danken aan de parasitologen.

Het deed ons goed, dat de enige aanwezige Rus (afgezien van de twee Russinnen), de beminnelijke professor Likharev uit Leningrad, tijdens de slotzitting een korte toespraak hield, waaruit vriendschap en de wens tot samenwerking bleek. Zijn woorden werden met een hartelijk applaus begroet.

Er waren, evenals in Londen, op dit Europese congres gelukkig ook weer Amerikanen. Dit belooft een gewoonte te worden. Wij, Europeanen, voelen ons gevleid, wanneer vooraanstaande Amerikaanse malacologen graag aan onze congressen deelnemen, omdat zij, naar hun zeggen, het peil hiervan waarderen. Voor ons is het een zeldzame kans, voormannen van de Amerikaanse malacologie te ontmoeten. Daarbij komt nog, dat de Amerikanen, bij monde van Dr. Burch te Michigan, beloofd hebben de U.M.E. ook nu weer te zullen helpen met de uiteraard kostbare uitgave van de "proceedings", die de teksten der gehouden voordrachten zullen bevatten. Heeft overigens de U.M.E. langzamerhand niet behoefte aan een eigen orgaan? Het lijkt vermetel om in Europa, waar al 5 malacologische tijdschriften bestaan, een zesde op stapel te zetten, temeer daar het enkele jaren geleden opgerichte "Malacologia" ten dele reeds in een lacune voorziet. Er zijn echter, naar ik onlangs vernam, sombere voortekenen, dat het oudste malacologische tijdschrift in Europa door organisatorische moeilijkheden binnen afzienbare tijd zal moeten ophouden te bestaan. De gedachte, dat in de bloeitijd der molluskenstudie, een blad dat meer dan een eeuw bestaat, van het toneel zal moeten verdwijnen, is deprimerend. Het is een zaak die alle malacologen ter harte moet gaan. Zou het niet als orgaan van de U.M.E. voortgezet kunnen worden?

Een boeiend punt kwam ter sprake bij de rondvraag namelijk internationale samenwerking, en wel in de vorm van een gemeenschappelijk project. Boeiend is dit zeer zeker, want is iedere onderzoeker diep in zijn hart eigenlijk niet een Einzelgänger? En als men een aantal van die geboren individualisten de molluskenfauna van een bepaald gebied laat onderzoeken, zoals de voorzitter voorstelde, ieder in zijn eigen vertrouwde systematische hokje, is dat dan de beoogde samenwerking? En zouden er niet heel veel hokjes onbewoond blijven, en niet het merendeel der malacologen werkloos toezieende omstanders zijn?

Het idee van de voorzitter, de Balkan voor het voetlicht van de belangstelling der Europese malacologen te brengen, lokte wel veel commentaar uit, maar behaalde

toch niet de algemene instemming. Waarschijnlijk omdat dit intuïtief toch aangevoeld wordt als een soort extra werkverschaffing aan een kleine groep zonder dat het als "gemeenschappelijk project" betiteld kan worden. En om extra werk zit men waarlijk niet verlegen.

Er zijn verscheidene andere interessante voorstellen gedaan, o.a. door ons medelid Butot. Maar men wist er kennelijk nog geen raad mee. Toch was het goed, dat dit punt ter sprake was gebracht, want er is duidelijk gebleken, dat men iets wil, zonder nog te weten wat en hoe ! Fijn, dat er voor zulke impasses "commissies ad hoc" zijn uitgevonden. Het U.M.E.-bestuur kan nu over drie jaar, in Wenen, beter beslagen ten ijs komen. Het is nuttig, wanneer ieder zijn gedachten over dit onderwerp laat gaan, en er op contactavonden over discussieert. Ook zou ik willen voorstellen, dat het gemeenschappelijk project een agendapunt wordt op een der wetenschappelijke vergaderingen van de N.M.V. en dat het eventuele resultaat dezer besprekingen aan de studiec commissie wordt bekend gemaakt.

Wat er, naar mijn bescheiden mening, in Wenen uit de bus moet komen, is een project op Europese schaal, een project dat niet alleen een beperkt aantal reislustige verzamelaars en gespecialiseerde systematici interesseert, zoals het Balkanplan, maar waar in principe alle Europese malacologen aan kunnen medewerken. Mij dunkt, is hier maar één uitgangspunt: Europa voortaan als één faunagebied beschouwen; en één doel: een monografie van de mollusken van Europa.

De eerste etappe zal dan moeten zijn, in grote lijnen de huidige stand van zaken in een systematisch overzicht van alle soorten land-, zoetwater- en mariene mollusken van Europa vast te stellen. Bestudering van dit overzicht, dat de grondslag van het gemeenschappelijke project zou kunnen zijn, zal talloze problemen, ongerijmdheden en lacunes van velerlei aard aan het licht brengen. Deze te signaleren, zou de taak van de studiec commissie kunnen zijn. Er zal werk blijken te zijn voor iedereen, voor nomenclatuurjuristen, systeemfilosofen, zoogeografen, chromosoomtellers, raduladentisten, genitaliënanatomen, enzovoort. Op elk congres zou de commissie verslag dienen uit te brengen van de stand van zaken. Er zullen ook aanbevelingen voor onderwerpen van dissertaties gedaan kunnen worden. In feite bezorgt dit plan geen extra werk. Het streeft in de eerste plaats naar een coördinering van de bestaande activiteiten en een convergentie ervan op één doel.

Een nieuwigheid in vergadertechniek was het weglaten van de bestuurstaafel tijdens de algemene ledenvergadering. De bestuurders zaten democratisch tussen de gewone leden op de collegestoeltjes. Het duet der voorzitters en hun afwisselend optreden was, uit een oogpunt van regie, een trouvaille. Voor de congressisten was het een prettig tijdverdrijf, te raden wie van de voorzitters "ex cathedra" sprak. Staand voor "zitten" is slechts in tegenspraak met zichzelf, maar een peripatetische opvatting van deze functie was bepaald revolutionair. Hoewel de voorzittersshamer waarschijnlijk in de lade van de absente bestuurstaafel was blijven liggen, was er ook zonder dit attriboot vaak besluitvaardigheid. Het vertrouwen in onze U.M.E.-penningmeester was zó onbeperkt, dat men het kennelijk als onkies aanvoelde hem officieel te dechargeren. Hetgeen dus niet gebeurd is. Deze ijverige functionaris zal nu tot Wenen moeten wachten voor hij het welverdiende applaus krijgt.

Al met al was het gezellig, maar zou deze nieuwe stijl van vergaderen nu ook voor de volgende congressen geadopteerd worden ?

Het Egmont-hotel met zijn 600 kamers was een gonzende bijenkorf. Het was er een levendig va-et-vient van toeristen, koffers en deelnemers aan andere congressen. De laatsten waren, evenals wij, getooid met naametiketten. Om welke andere congressen het ging weet ik niet. De lettertjes waren, evenals op onze etiketten, erg bescheiden. Aangezien die etiketten een belangrijke sociale rol moeten spelen, zou het misschien wel nuttig zijn, in elk geval de persoonsnaam in zulke vette letters te laten schrijven, dat zij op "sociabele afstand" leesbaar zijn.

Over het comfort van het Egmont-hotel niets dan lof. Het is normaliter een flatgebouw voor studenten. In de vakantiemaanden wordt het geëxploiteerd als een volwaardig hotel. De organisatie is dan geheel in handen van studenten. Alles verliep steeds vlot en correct. Deze periodieke gedaantewisselingen van een studentenhuus lijken mij een aantrekkelijke economische formule om de hoge exploitatiekosten in de studietijd te dekken. Alleen die bedden ! Men tilt de zitting van de bank op en vindt dan een smalle kist, als bed ingericht. Voor iemand met claustrophobie is dit niets minder dan een sarcophaag, waarvan het omlaag klappende deksel - in een nachtmerrie - een malacologische carrière zou kunnen afsluiten Er waren er dan ook die liever op de matras op de grond kampeerden, ofschoon hiervoor geen reductie op de nota berekend werd.

Ondanks wellicht enkele schoonheidsfoutjes in de organisatie, was Kopenhagen een succes en bewaren wij de prettigste herinneringen aan dit congres met zijn eigen sfeer. De organisatoren verdienen alle lof !

Nu is de blik gericht op Wenen, waar in 1968 het derde congres zal plaats vinden.

De wijde omgeving van Wenen is malacologisch bijzonder aantrekkelijk. De ex-

cursiemogelijkheden zijn er talrijk. Ik hoop dan ook van harte, dat excursies een belangrijk deel van het programma zullen vormen en vooral ook, dat zij goed voorbereid worden. Wat zou het niet prettig zijn als de deelnemers tegelijk met hun programma, of, zo mogelijk al bij de convocatie, een gestencilde lijst van de in het excursiegebied levende soorten zouden ontvangen. En is het tijdverlies van lange busreizen naar het excursiegebied onvermijdelijk? Kunnen wij in dit land met zijn verscheidenheid van hotels en zijn prachtige natuur, niet veel beter de blik richten op een dorp ergens in een molluskendorado? Dan zou er één middag gereserveerd kunnen worden voor een excursie naar de te bezoeken instituten in Wenen.

Een andere vrome wens voor Wenen is, die paar dagen de mogelijkheid van persoonlijk contact te vergemakkelijken. Het persoonlijk contact is voor velen het voornaamste doel van congressen als deze. Het congres is een unieke gelegenheid malacologen uit alle windstreken te ontmoeten, contacten met oude correspondenten te hernieuwen, plannen te smeden. Gebrek aan persoonlijk contact was de bloedarmoede van vroegere vergaderingen van de N.M.V. Als het onvermijdelijk is de gasten in verschillende hotels onder te brengen en er ook geen mogelijkheid bestaat de maaltijden gezamenlijk te nemen, dan lijkt het mij van belang als er in het programma op een afgesproken plaats een dagelijks uur van rendez-vous wordt vastgesteld. In Kopenhagen organiseerden plaatselijke zoölogen soirées voor besloten kring. Dit pleit voor de zin voor gastvrijheid der gastheren, maar de keerzijde van de medaille is, dat belangrijke congressisten de weinige avonden van de congrestitijd aan de gemeenschap onttrokken werden.

Wenen belooft veel. Onze verwachtingen zijn hoog gespannen.

J.G.J. Kuiper.